

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:
Ifj. Czirner Jozsefnek
Magyar-utca 2. sz. a.,
hova egy a lapszelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint a-
előfizetések és hirde-
tesek bérmentesen -
küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik
minden vasárnap.

KÖZÉRTDEK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Előfizetési feltételek:
helyben hához hord-
va vagy vidékre pos-
tán küldve
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetések díja:
□ centiméterenként
3 kr. Kereskedők és
gyárosok külön ar-
kedvezményben rés-
zesülnek. Bélyegdíj
30 kr.

Nyitólór sora 20 kr.

A megyei bizottsági tag választások.

A balászfalvi „Unirea” egyházipolitikai lap felhívása a román nemzetiségű választókhoz, a román egyházipolitika vezetőinek és korifeusainak a román papok és tanítók által szép esendesen, feltűnés nélkül vezetett agitációja megtermette a legtöbb megyei választókerületben a kívánt gyümölcsöt: a régi bizottsági tagok helyett teljesen román nemzetiségűek lettek megválasztva heves küzdelem után. Így pl. Balászfalván kihagyták Enyedi Lajos kir. táblai bírót, Borbándon Vadady Gergelyt, Magyar-Igenben Csuka főszolgabíró, Vingárdon Török Bertalan m. főjegyzőt, Vinczenti birtokost, Makkai Domokos tanárt stb., Zalathánán Oelberg Gusztáv bányakapitányt, Alexi Györgyöt, Barna Kálmánt stb. Ezekben a kerületekben még azon román egyéneket is kihagyták, akik eddig tagok voltak; pl. M.-Igenben, hol rendszeren megállapodtak abban, hogy a tagok felerészben magyar, fele román legyen, kimaradtak Mezei Gergely, Nesztor Miklós, Metes Mózes; helyükbe más, valószínűleg román nemzetiségű politika szempontjából a balászfalvi körök előtt megbízhatóbbnak tetsző egyének lettek be-

választva, többnyire papok, tanárok. Ez a körülmény, a balászfalvi „Unirea” egyházipolitikai lap felhívása, s az, hogy az indító, mozgató elemek, különösen a román papság közreműködését igénybe véve, szintén Balászfalváról kerültek ki, megadja teljes jellegét a választásnak. Nem megyei, hanem nemzetiségi érdek, nem közigazgatási, hanem politikai szempont, nem békés egyetértés, hanem rideg, visszavonó magatartás tetszenek ki a vezetők eljárásából, amit valóban sajnálattal kell jelezniük.

Nem lehet senkinek kifogása az ellen, hogy a román urak helyet akarnak foglalni a megyei zöldsasztal körül, melyet egy részük eddig mondhatni tüntetőleg került. Az érdeklődésnek, az élet józan tapasztalatai által megerősödött gyakorlati ismereteknek felhasználása, a higgadt, szenvedélyek által nem vezetett eszmecsere s ebből kifolyólag az igaznak, helyesnek, célszerűnek megvalósítása határozottan a megyei közélet felendülésére vezet, ezt mindig ohajtottuk és szívesen fogadta mindenki. De arra, hogy ezek helyét első sorban román nemzetiségi politika foglalja el; hogy a jó egyetértést, mire mindig meg volt a hajlandóság, ilyen sajátságos tromfkivágások gyöngítsék s odázzák el, való-

ban semmi szükség nem volt és nincs is. Oly tulhajtásnak tekintjük ezt a választást, melyet kellően tudunk méltatni s rajta leszünk, hogy a megyei közélet maradjon meg a törvényszabta mederben s oly szellem által vezérelve, melynek a hazafiság, békés egyetértés s a szabadelvű magyar nemzeti politika képezik a jellegét és tartalmát.

A f. hó 12-én megejtett törv. hat. bizottsági tag-választások eredménye.

1. A Nagy-Enyed városi kerületben. Választási elnök Kovács Gyula volt; szavaztak 111-en. Megválasztottak majdnem mind egyhangulag: Török Dániel, Nagy Lajos, Incze Samu, Ungerpek Miklós, Lázár István, Vajna István, Török Bertalan, Bőjtje Zsigmond, Székelyhídi Viktor.

2. A Nagy-Enyed vidéki választókerületben választási elnök Zeyk Kálmán volt; szavaztak 189-en. Megválasztottak 120 szavazattal: Sándor János, Imreh József, Kriszán Miklós, Angyel József, Reinhold Olivér, Sebestyén Sándor, Krengel Sándor; 119 szavazattal: Háza Bazil; 3 évre: dr Farnos Árpád 120 szavazattal.

3. A magyarországi választókerületben. Választási elnök volt Vadady Gergely; szavaztak 157-en. Legtöbb szavazatot — 91—93 — kaptak: Munkus György, Andrea Vasílie, Folya Joachim, Czilea József, Moldovan Szilveszter, Trucza Denes. Mind románok.

4. Az alvinczi választókerületben. Választási elnök volt Batta Bertalan; szavaztak 76-an. Megválasztottak: Deák György, Szabó Lajos, Szabó József, Ürmösi Ferencz, dr Garda Kálmán, Benedek Károly 72—74 szavazattal.

TÁRCZA.

H u s z é v m u l v a.

Ford. Papp Ferencz.

I.

Egy értekezést irt egy tudományos szaklapba. Éjfélig gondolkozott, törte esztét, kihuzogatva s ismét leírva gondolatait, de nem haladt előre.

Az íróasztal kis álló órája egyet üt. Csodálkozva tekint föl, valóban egy óra? Kedvetlenül tette le a tollat, s a kialudt szivar után nyult még egy pillanatra élvezni azt.

Nem pénzért irt, hanem hivatásból: a névért; nem sajnálta az időt, talán a reggel hoz egy új eszmét. Így gondolkozva, gépiesen huzta fel a zsebóráját.

A hálószoza ajtaján halk zörejt hallszik; könnyű, gyors léptek suhannak át a szőnyegen, ifju, szép neje áll előtte. Mint a tetten ért gyerek néz reá. Nem első eset, hogy ily későn jár szobájában, amde mégsem oly gyakori az.

Az asszonyka odalép hozzá, megsimogatja gyöngéden a haját, fáradt szemekre néz, s aztán leirhatatlan kedvességgel elviszi a tollat

a mellékszobába. A professzor ur mosolyog a buzgóságán, mint ahogy egy elhagyott gyerek bohó ötletein szokás nevetni, s szemével buvóhelyet keres szivarja számára, mert most az is el fog vándorolni, pedig szeretne még egy füstöt szívni. Nem sikerült, az illatos szivarka oda került az égő szénre.

Mikor visszatért, odaült ölébe, gömbölyű karjaival átölelte nyakát, piczi ujjacskáival pedig bajuszának végeit simogatta.

„Boldogtalan ember”, szölt elfogódott, lágy hangon, mialatt balkezével álmos szeméit dörzsölte, „szivtelen ember, halálra akarod magadat dolgozni, halálra, valóban oly hamar özvegygyé akarsz tenni? Oly korán megfeledkeztél egy jó férj kötelességeiről? Nem tettél-e menyegzőnkor szent esküvést, hogy éjfélig sohasem dolgozol? Nem-e háromszor szegted meg az esküt és mindig megbocsáttam, ma negyedszer akarsz . . . ?”

„És utoljára édesem,” s megcsókolta a kívánatos gömbölyű, fénylő vállakat, melyek a lecsuszott hálóka alól oly ingerlően tűntek elő — „hanem lásd, szívem, egy definíció után kutattam — körül-belől csak definíciók, melyek újak s nem oly elcsépeltek, mint a nagy és kis fők inventárjaiból kike-

rülök, kik mint a kérődzők rágódnak rajta, s még csak fáradságot sem vesznek értékük felett gondolkozni, mert úgy tekintik, mint valami matematikai figurákat. Új definíciókat találni, kedvesem, játszi, fénylő gondolatokat, tudod, édesem, az nem éppen oly . . . azt nem rázza ki az ember . . .” Valóban hálókájának ujjait rázta és olyan bohón nézett fel. „Természetesen a kabát-ujjból leírni, lemásolni, ostoba módon lemásolni, nem, nem.”

„Definíciók?” kérdé a guny és kicsinylés árnyalataival ajkain, „mik azok, kérlek: definíciók?”

„Hahaha!” nevetett szívéből, az asszonyka pedig oly csufolódva nézett reá, „ah kedvesem, hadd, tudod, az . . .”

„Nem igaz”, szölt közbe durezásan, „igen igen, az, az — no azt csak mi tudjuk, tudósok, igen?”

„Oh nem, kedvesem, édes kis egérkém, nem úgy van, hanem . . .”

„Hanem, hanem mégis természetes.”

„De hiszen csak nem fogsz az én száraz definícióimmal foglalkozni?”

„Miért nem? kérlek, mondd meg nekem, édes, hiszen megmondhatod, ugy-e?”

5. *Gyula-Fehérvár városi* választókerületben. Választási elnök volt Novák Ferencz; szavaztak 73-an. Megválasztottak: Nemes Sámuel, Rocka József, Fábián Sándor kanonok, Bíró Imre, dr Fodor József kanonok, Kádár Miklós, Vajda Lajos, dr Deutsch Mór, Petrovics Ferencz, Szalánczy László, dr Cserni Béla, Rejöd József.

6. *Maros-Ujvárt* vál. elnök volt: gr. Bethlen Sándor. Szavaztak 145-ön; megválasztottak: Fodor György, Zeyk Endre, Sándor Jenő, Jovian Antal, Vinczi Domokos, Gelei Gyula, László Kálmán, Janosó Lajos, Boer János.

7. *Vingárdon* vál. elnök Pongrácz Géza. Szavaztak 168-an; megválasztottak: Muntyan György, Szilveszter Nesztor, Ujlakán Alexandru, dr. Szempedeán Juon, dr. Szmigelszki Viktor, Vics Emil, Prekup Gavrilla, Karsai Julius, Germán Juan, Petsu Szuts, Dávid Rades, Pakurár Juon, dr. Izidor Márk. Mind román.

8. *Vizaknán* vál. elnök volt Timár Károly. Szavaztak 127-en; megválasztottak: Herepei Károly, Brandsch Frigyes, Kremniczky Anánd, Popa Isaiá, Vicsiu Alexa, Franku Juon, Bakk Endre, Geraszim Emil.

9. *Zalathán* vál. elnök volt Oelberg Gusztáv, szavaztak 133-an. Megválasztottak: dr. Fodor Vazul, Viciu Alexiu, Rades Gedeon, Krisztea Miklós, Motora Miklós. Mind románok.

10. *Balászfalván* vál. elnök Moldován János kanonok. Szavaztak 224-en; megválasztottak 149—145 szavazattal: dr. Viktor Szmigelszki, dr. Izidor Marca, Juliu Nistor, Juon Pakurariu, Dávid Rades, dr. Emil Gerasim, Gregor Ordace. Mind románok.

11. *Abrudbányán* vál. elnök Ebergényi Mózes. Szavaztak 70-en; megválasztottak: Lukács László pénzügyminiszter, dr. Bláha Gábor, Zanathi Gábor, Janky Kálmán, Nickel János és Molnár Albert.

12. *Borbándon* vál. elnök volt: Veszeli Károly. Szavaztak 195-ön; megválasztottak: Anka Nikulae, Kádár Nikulae, Kado Nikulae, Lobonez Theodosius, Moldován Juon, Mutean Nikulae. Mind románok.

A nemes szívekhez.

Jelige: Nem kéregetünk, de a jótétmenyt hálással fogadjuk.
Az iskola szegényei.

A „Szegény tanulókat segélyező kör“ kimondotta, hogy házról-házra járva, nem zaklatja többé a nemes szívű kö-

„Természetesen, szívesen, ha, ha“, morgogta savanyu arczeval, „hiányzik nekem egy tiszta, üde kép, és, és . . .“ most magára veszi a bölesész minden komolyságát, az asszonyka is olyan képmutató, tudós arczot ölt, „ha szeretnék valami újat mondani, s hiányzik egy rövid, találó, nyomós gondolat erre: mily nagy a világ? mi örök? mi szép és jó?“

„Ah bah“, nevetett halkan és édeskés, ingerlő módon csókolt meg előbb két oldalról a szakállát, azután hangosan a száját, „s ezzel vége? Rég tudtam én azt. Jer tudós férfi s hallgass meg a te tudatlan, kis feleségednek okoskodását“, s fölé hajolva, édesen sugta: „Oly nagy, mint a világ, a nő szíve, s örök az ő szerelme; szép? jer, megmutatom, mi a szép.“ Magával vonva, vezette őt a hálószobába, a kis, alig 6 hónapos kisedded ágyához; ott feküdt a kicsike, arczoeskája piros az álomtól, kis kacsói a pólyán egymásra téve; az égi ártatlanság képe; villogó szemekkel mutatott a kedvesre: „lásd“, mond boldogságtól ittasan, „ez a szép, ez a világon a legszebb.“ Átölelve, karjaiba zárta s gyöngéden csókolt meg a homlokát és ajkait „és most azt is tudom, mi a jó“, s s hangja reszketett a belső megindulástól, te vagy jó, édesem.“

(Vége következik.)

zönséget, mert az időről-időre eszközölt adománygyűjtésnek bizonyítalanul hullámzó bevétele az egyesületi tagsági díjak által óhajtja biztosítani. Miután azonban az a tapasztalatunk, hogy sokan kívánják az alkalmat jótékony áldozatkészségük gyakorlására, főleg akkor, midőn azokról van szó, kik a törvény erejénél fogva, avagy benső lelki vágyuktól ösztönözötten keresik fel az ismeretek csarnokát; és miután számosan vannak, kik az egyesület kötelekébe nem lépve, fentartották maguknak esetről-esetre az anyagi hozzájárulás teljes szabadságát: ez okokból kedves köteletségének ismeri választmányunk ezennel közhírré tenni, hogy ez idén is, egy évtized hasonló áldásos működéshez következetesen, megfelelő karácsonyfát állít fel az Ur által az emberbarátoknak juttatott feleslegéből azon iskolás gyermekek számára, kiknek földi javakból nem juttatott elegendőt az Ur!

Tisztelettel kérjük áldozatkész közönségünket: méltóztassék a pénzádományt tek. Kövér János közs. elemi leányisk. igazgató urhoz, a többi segélytárgyakat (ruhaneműeket) pedig az e végből kiküldött bizottság elnökéhez: dr. Magyari Károlyné urnő ő nagyságához küldeni el.

Bármilyen csekély adományt hálás szívvel fogadjunk.

A „Szegény tanulókat segélyező kör“ választmányának 1895. nov. 15-én tartott üléséből.

Török Bertalanné,
elnök.

Közgazdaságunk fejlődéséről.

A magyar nemzet a jövő évben fogja megünnepelni ezredeves államfentartási ünnepét, amelynek sikerülése a kormányhatalom által is teljesen biztosítva van. Ha figyelemmel kísérjük azon országos mozgalmat, helyesebben az intelligensebb iparos és földmives osztály, nem különben a közép és nagybirtokosok nemes versenyt, midőn a jó, szép — főleg pedig praktikus — és hasznos készítmény és terményeiket be akarják az ezredeves kiállításra a nagy világnak mutatni, önkénytelenül egy igen fontos tapasztalatot is tehetünk, — már a kiállítás megnyitása előtt — amely nem más, mint az, hogy Magyarország közgazdasága óriási erővel kezd a fejlődésnek azon irányára emelkedni, honnét visszaesés semmi körülmények között sincs, hanem csak a biztos eredményeknek további bemutatása a jövőendő nemzedék előtt. A folytonosan fejlődő közgazdasági momentumok, az ipar és technika bámulatos vívmányai mind, mind közgazdaságunk fejlődésére vezethetők vissza. Nem ringatjuk magunkat illuziókban, csak megfigyeljük a közgazdasági fontosabb momentumok fejlődését, amelyeknek haladása nem lehet érdektelen az intelligens gazdaközönség előtt.

Mezőgazdaságunk fejlődését legjobban illusztrálja az 1894. évi hivatalos statisztikai felvétel, amely bár egyes teteleiben hézagos, mégis — jobb hiányában — csak erre utalhatunk. Így buzatermésünk, a közzétett hivatalos adatok szerint, csupán az anyaországban több volt, mint 40 millió mm.; termett ugyanis: 5.645,066 kat. holdon 40.353,986 m.-máza, s így kat. holdanként 7.15 mm. volt. Hogy tulterhelés van buzában, azt felesleges fel is említeni s ez az oka annak,

hogy 5—6 frtos buzaárakkal kell megelégednie a mai kor gazdájának.

Árpatermelésünk szintén emelkedett és a kivétel itt igen kedvező volt. Így 1894-ben a bevetett terület volt 1.856.749 kat. hold. A termés eredménye 13.215,966 mm. Belfogyasztásra az összes árpamennyiségből 60—65% szükségesnek és így a kivételre év év után jelentékeny mennyiség jut.

A fokozódó évi kivétel szépen illusztrálja — jobban mondva — a kivétel emelkedését bizonyítja az, hogy míg 1892-ben a kivétel 2.659,000 mm. volt, 1893-ban már 4.576,000 mm. volt, — tehát majdnem kétszerese amannak.

Sajnos, hogy nem mondhatjuk ezt egyik igen fontos terményünkről, a kukoricáról. Talán egyetlen termény sem szenvedett annyit a nagymérvű szárazság és aszály (1894. év) következtében, melynek nyoma a nyár derekától jóformán ősz elejéig mutatkozott.

A kukorica ára — a gyenge termés következtében — magasabban áll, mint az árpa, rozs és zab ára, sőt nem egy vidéken a búzánál is magasabban (1895. év tavaszán). A kukorica 1894-ik évi termése 18—20 millió mmázsa becsülhető, míg 1893-ban 35 millió mmázsa volt a termés. Itt a megfejtése a magas árhullámszám, melynek hatását különösen a kisbirtokosok érezték meg.

A cukorrépa nem sikerült az 1893—94-ik évben úgy, hogy azt várni lehetett volna.

A valódi oka ennek a következő volt. Amíg az amerikai Egyesült-Államok európai cukrot is fogyasztottak, csak hagyján volt s azt lehet mondani, hogy a cukorrépa-termelés a gazdák részére nagyon rentabilis volt; de mint sok mindenben, úgy ebben is halomra döntöttek az amerikaiak számításainkat s teltették magukat ismét minden etiketten, megüzenték Európának, hogy a cukorra magas vámot vetettek, mert czéljuk az, hogy a cukor-ipart fejlessék az Unióban.

Ilyen a világ-verseny hatása a közgazdaságra; jó ezt tudni a praktikus gazdának, hogy jövőre a gazdaság művelési ágait hogy és miként rendezze be, hogy a helyes beosztás által az anyagi veszteségeket elkerülje.

A szőlőművelés és borászat ügye a fejlődés stádiumában áll.

Az amerikai szőlővesszők forgalomba hozatala óta a magas kormány több mint 20 millió szőlővesszőt bocsátott a termelők rendelkezésére. A rekonstrukció lassan ugyan, de halad a filloxera által ellepített szőlőterületeken. Fényes példa erre az Arad-hegyalja, hol már vígan foly a szüret a beojtott amerikai szőlőtőkéről, hol a filloxera-vészszel már derekasan megküzdöttek.

Igen szépen bizonyít közgazdaságunk fejlődése mellett állatkivitelünk is. Különösen az ökrök és sertések kivitele áll páratlanul. 1894-ik évben kivitték az országból 186,698 ökröt, 122 tenyész- és 5658 drb. hizott bikát és bivalyt. A tenyész tehén export 3587 drbot, a vágó tehén 15601 drbot és a fiatal jószág 3690 drbot tett ki. Az összes szarvasmarha-kivétel tehát: 215,356 darabból állott.

Oly fontos és oly szép adatok ezek, hogy közgazdaságunk fejlődését ennél jobban már nem is lehetne bizonyítani.

* * *

Rövid sorokban vázoltam — hivatalos adatok alapján — közgazdaságunk főbb ágainak emelkedését, a tanulni és haladni vágyó gazdaember ezekből levonhatja a tudás és haladás okozatait. Mert a nemzet-gazda „az

élet real elemeivel és hatalmaival számol, s minden igazi előrehaladás és javítás alapját nem a dolgok természetes rendjének szükségyszerű kifolyásaként, hanem a munka és erőfeszítés, szorgalom és kitartás eredményeül és jutalmául tekinti.⁴

Az okszerű gazdának végeztelje csak ez lehet.

Viktorius.

A társadalom tendenciái.

Írta: Biró Dezső.

Nem kizárólag egy társadalomról, vagy egy társadalmi osztályról s ennek céljáról írok, hanem az egész, a mívelt világon szétáradott emberi asszociációról, mely oly különböző, oly sokféle szintű, gondolkodású, de lényegében mégis csak egy: társadalom, emberi társulat.

Tudjuk azt, hogy rendeltetés nélkül ma semmi társulat, egylet nem áll fenn, nem existálhat, mert éppen ez a rendeltetés, igaz nevén céltudatosság adja meg minden létezőnek azt, aminél fogva létezhessek, önmagát megismerje, ez által hivatását betöltse, célját elérje.

Ezen célt azonban jól kell ismerni a társulatnak. E végett már keletkezése bölcsőjében azt meghatározza, kiszabja, felmutatja az eszközöket, melyeket ezen cél elérésére használ. Ezen cél több alkotó elemet is foglal magában; kell is foglalnia, miután a társadalom igényeit egyetlen szempontból vizsgálni felületen eljárásra vallana.

A társadalom igényei többféleképpen s ez szerint többféle mellék tendenciát rejt magában a közös cél. Jelen alkalommal a társadalom jogi és politikai tendenciájáról akarok egyet-mást említeni.

* * *

Mi a társadalom jogi tendenciája? A társadalmi rend fentartása, a társadalmi individuumok élete, vagyona megóvása a társadalom javára rendelt törvények által.

A jogi tendencia tehát már maga két elemet foglal magában: a bíraskodást és végrehajtást. Hogyan lehet az, kérdezik sokan, hogy a bíraskodás és végrehajtás társadalmi tendencia, holott azok az állam hatalmi körének egyik legpregnansabb jellegzői? A felelet igen egyszerű: az állam, bármily nagy hatalmi körrel bírjon, akarata bármennyire kötelezze is a társadalmi individuumot, mégis a társadalom öre védője. A társadalom pedig, a közmegegyezés folytán, reá ruházza a neki adott hatalmi kört, egy magasabb kvalifikációjú társadalommá teszi, jogi társadalommá. Ebből következik az az általános ismert közjogi princípium: „Az állam van a társadalomért, s nem a társadalom az államért.”

Az állam pedig, az átháramlás jogánál fogva, az őt alkotó elemek közül a kormányzatot választja ki a társadalom jogi tendenciáinak teljesítésére, s ezért szokás a bíraskodást és végrehajtást az állam kizárólagos jogának tekinteni.

A bíraskodás a törvények megtartására, illetőleg megtartatására vonatkozik. Innen származik egyszersmind az állam ítélkezői joga. A társadalom ohajtja azt, hogy a törvényt megtartani nem akaró individuum mulasztásáért megfelelő büntetést szenvedjen. Maga azonban az egész társadalom nem ítélkezhetik; hely, idő és másnemű körülmények ebben akadályozzák. De viszont, ha az egyes vidékeken létező s még hozzá különböző társadalmi rétegekben élő egyedek gyakorol-

nák e jogot, a bíraskodás is egyik vidéken egészen eltérő lenne más vidék ítélkezési szokásától; az egyöntetűség meg lenne zavarva, ami pedig nem fokozná e törvények iránt köteles tiszteletet, sőt ellenkezőleg, azt lerontaná. Azért van az, hogy az általános társadalom megbizsa gondviselőjét, ez pedig arra hivatott közegeit a törvények szellemében, azok tekintélyét megóvni, azok szerint mérni ki a büntetést az azokat megvetőkre.

Ime, a társadalom bíraskodási joga, mely egyszersmind a társadalom szuverenitása mellett is fényes tanubizonyságot tesz.

A társadalom bíraskodása azonban önmagában semmit, vagy engedjük meg, nagyon keveset érne, ha azzal a végrehajtó hatalom nem lenne egybe kapcsolva. Mit érne a szankciót kiszabni, ha nincs hatalom azt végre is hajtani? Azonban a társadalom rendelkezik ilyen hatalommal. Egy része az államhatalom illetékes közegeire van bízva, más részét azonban a társadalom magának tartotta fenn. Mindkettő egyaránt lényeges tényező, s sohasem lenne szabad, hogy azok ugyanegy tekintet alatt összeütközésbe jöjjenek egymással, mert ez az összeütközés káros befolyással lenne úgy az államot, mint a társadalmat tekintve. Ez a kettős végrehajtói hatalom nyilvánul az állam részéről a vétek, a bűn és ennek elkövetője üldözésében; a társadalom részéről pedig csupán közvetve, amennyiben ez a bűn napfényre hozatalában, a bűnös kézre kerítésében, törvény elé való állításában segédkezet nyújt. Ezt az észjog tanítása nyomán passzív szolgálatnak, passzív végrehajtó hatalomnak szokták nevezni.

Véleményem szerint azonban ezen passzív végrehajtó hatalom elnevezés helytelen, jobbnak tartom a végrehajtó akarat kifejezést. Mert a társadalom, midőn a közvetlen végrehajtás jogát átadja az államnak (épp mint a bíraskodást), a hatalmat is átadja s magának csupán ama jogot tartja fenn, hogy bizonyos kvalifikációjú ügyekben segédkezhessenek, pl. a bűnös elfogatásában, a rend helyreállításában stb. Ez nem hatalom tulajdonképpen véve a dolgot, hanem csak akarat valaminek az előmozdítására.

(Folytatása következik.)

Iparosaink szövete.

(B. H.) Hazánk polgárai között minden lépten-nyomon találkozunk olyan emberekkel, akik néhány évvel ezelőtt még jómódu iparosok voltak, ma már a nélkülözés, s az inség nyomai látszanak megviselt alakjukon... Sietve mennek azok a vasúthoz munkát keresni.

Ha kérdezzük tőlük: mi az oka annak, hogy a sors ily mostohán bánt el velök? a felelet rendszeren az, hogy abba kellett hagyniok azelőtt virágzó iparukat, mert a gyár-ipar versenyével megküzdeni nem bírtak.

És ez csakugyan úgy van. Kis-iparunkat tönkre tette a gyár-ipar. S ebben a dologban még az a legbosszantóbb, hogy szerencsétlen vám-politikánk miatt nem a magyarországi gyárak végzik azt a gyilkos munkát iparosainkkal szemben, hanem a külföldi gyárak.

Iparosaink érdekeit tömérdek szak-egylet, ipar-társulat, ipar-testület, segélyező, önképző, és a jó Isten tudja még hány-féle egylet vette oltalmába, de a gyár-iparnak a kis-iparra megölő hatását mégsem tudta eddig ellensúlyozni, mert ezek a egyletek inkább a szellemi képzetésre fektetik a súlyt, az anyagi érdekeket pedig elhanyagolják. A

gombamódra felszaporodott szak-egyletek egyszerű szórakozást nyújtó kaszinói jelleget öltenek, melyben nem csinálnak egyebet, mint szomorkodnak és buslakodnak a szomorú helyzet fölött.

Világért sem akarjuk azt mondani, hogy iparosaink a szellemi téren ne műveljék magukat, sőt inkább óhajtjuk, hogy minél képzetlenebb és műveltebb legyen iparos-osztályunk. Hanem hát e mellett szükséges volna az anyagi érdekekre is kiváló gondot fordítani; kívánatos volna minél gyakrabban a felett a kérdés felett is gondolkodni, hogy: **hogyan élünk meg?**

Kis-iparosainkon nem segíthet más, mint az egyesülés. Hogyan? Erre nézve meg van adva a forma, megtanított bennünket arra a külföld előrehaladottsága, s a rohamosan fejlődő gyár-iparnak a kis-ipar lételet komolyan veszélyeztető versenye. E forma: **a szövetkezés.**

Nagy baj, hogy a mi iparosainkban nincs meg az akarat, a fogékonyság a szövetkezés iránt; magánérdek, féltékenység, a függetlenség képzel elvészése ennek mind megannyi ellensége. De azért iparosaink ajkáról naponta hangzik a keserű panasz a szabad ipar, az ipar-törvény, gyár-ipar és évről-évre felmerülő más bajok ellen.

A szövetkezéstől való idegenkedés nem vezet jóra, s iparosainknak végtére is be kell látniok, hogy rajtuk más, mint a szövetkezés nem segít.

Egyes vidékeken a talajviszonyok elleni csapások, a fillokszera vész megtanították az iparosokat a gyár-ipar ellen való sikeres küzdelemre: a szövetkezésre. Lehetetlen, hogy a mi iparosaink elfelejtenék, hogy nekik is van közös ipari ellenségük: Mödling, Karlsbad, Bécs stb.

Ezek legyőzéséhez nem az ipar-társulatok, nem is a szak-egyletek, hanem egyedül az ipari szövetkezet, ennek alapján az olcsóbb és tömeges termelés lehetővé tétele vezet.

Hisszük, hogy iparosaink rövid időn belátják a szövetkezés üdvös voltát. Ha nem, akkor megérdemlik, hogy a panasz tovább hangozzék ajkaikról, mert így bajaiknak saját közönyük az oka.

A fülről.

Nem lesz talán éppen érdektelen a t. olvasó közönség előtt azon téma, melyet magamnak felvettem, t. i. a fül. Hogy a fül mint érzéket közvetítő szerv, mily fontos szerepet játszik, az eléggé ismeretes. Különösen azon esetben mily fontos, ha megbízmasabb embereinkkel beszélni akarunk és nem képesek szavainkat megérteni.

Mily rosszul esik a gyermeknek, ha süket édes anyjának valamit mondani akar és az nem képes őt megérteni! és viszont.

Mily rosszul esik valakinek, ha egy társaságban talán éppen ő róla beszélnek és ő azt nem tudja!

Mily kellemetlen, midőn valamely szép szavallatot, valamely éneket, valamely zenedarabot az illető egyén nem képes végigélni! Előtte egészen közömbös az, — holott más egyéneknek nagy élvezetet nyújt.

Mily rosszul esik a szerelmeseknek, ha esetleg az egyik fél süket és így gondolatokat nem képesek kicserélni! — feltéve mindez esetekben, hogy az illető egyének irni sem tudnak.

Nem szándékom a fül bonczani szerkezetére áttérni, csak azt akarom felemlíteni, hogy jóllehet élettani tapasztalatból a külfülkagyuló a hallásra befolyással nem bír,

amennyiben fülkagyló nélküli emberek is — állítólag — jól hallanak, mégis tény, hogy oly egyéneknek, kiknél a hallás jól kifejtett, a kagyló is erősen kifejtett, és valószínűleg a kagyló a hang irányához való alkalmazkodási készülékül szolgál; onnan van az, hogy midőn valamely távoli irányból hangot hallunk, még kezünkkel is támogatjuk fülünket és arra felé irányítjuk, mely felől a hangot jönni véljük.

Egy saját tapasztalatomról ohajtok itt említést tenni, hogy zenészeknél, kiknél a hallás jól kifejtett, a külső hallójáratban a szőr-csek is erősen kifejtettek, és pedig azon arányban, aminő arányban az illető egyének a zenesztetben előrehaladtak; így primásoknál leginkább, — legalább vidékünkön ezt tapasztalni.

Lehet ugyan ez ellen kontradikciót is felhozni, hogy süketeknél is találni szőröket, de: „Nulla regula sine exceptione”

Hogy a szőröknek minő rendeltetésök volna, erre nézve éppen nem lehet azt mondani, erre a hangot erősíték, talán ellenkezőleg, azt éppen kissé tompítják. Van azonban egy külön rendeltetésök, t. i. az, hogy a port felfogják és a fül váladékát és mint hyposcopicus testek, a levegő nedvességét, miáltal a hanghullámok terjedésének könnyebb utat engednek. Kosmetikus szempontból éppen nem lehet állítani, hogy az illető egyének bizonyos esint kölesönözzenek, sőt ellenkezőleg. Azonban a megszokottság azt éppen elenyészteti, és épp úgy szokjuk meg, mint bizonyos női egyéneknek a bajusz-avagy szakállszőröket.

Tapasztalni továbbá azt is, hogy az illető egyéneknek a kagyló árka, illetőleg melyedése azon arányban mélyebbek, minő arányban az illető egyének a zenesztetben előrehaladtak, mely körülménynek az az elfogadható magyarázata van, hogy a hullámok kellokeppen visszaverődnek és ez által terjedésükben erősödnek, épp úgy, mint midőn bizonyos körülmények között a hanghullámok többszörös visszaverődése által létrejő egy többszörös erős hang, az u. nevezett visszhang (echo).

Tény továbbá az is, hogy oly egyéneknek, kiknél a fül leginkább szerepel, mint zenészeknél, a fül megbetegedései is sokkal gyérebek, mely tapasztalatnak szintén egy elfogadható magyarázata van, mert minél inkább gyakorlunk és edzünk valamely szervet, annál nagyobb ellentállási képességgel bír, annál kevésbbé betegszik meg, így például atletáknál, katonáknál a kar- és lábizmok erősebben kifejtettek.

Ami a fül nagyságának az illető egyén szépségére vonatkozó befolyását illeti, azt éppen nem lehet állítani, hogy az illető egyén szépséget befolyasolná, — felteve, hogy a fül nem nagyon abnormalis, — valamint azt sem, hogy a fülkagyló nagysága az illető egyén szellemi működésére befolyással bírna, — mint némelyek állítják.

A fül továbbá mint kedély-állapotok örömutatója is szerepel, amennyiben vékonyágánál fogva a veredények könnyen átlátszanak és így összehúzódásuk és elernyedésük — mely állapotok az idegrendszer változásaival függnek össze — könnyen kivehető. Szerepel továbbá némileg mint barometer is, amennyiben hidegben halványabb, melegben pirosabb és így a levegő hőmérsékére is lehet következtetni. Lehet továbbá az illető egyén vértartalmára is következtetni a fül színéből, mely tény az orvosok fel is használják. Vészegény egyéneknek a fülről lehet felismerni.

Mielőtt cikketem befejezném, az élettan egy új találmányát is szándékom itt felemlíteni, mely a füllel összefügg.

Tudvalevőleg a hallás oly módon történik, hogy bizonyos hangot adó testek a levegőt rezgésbe hozzák, a légrézecskek a külső hallójáraton át a dobhártyát rezgésbe hozzák, a dobhártya összeköttetésben áll egy kalapács alakú csontocskával, eme csontocska egy álló alakú csontocskával, emez meg egy kengyel alakú csontocskával, mely csigának belsejében a hallóideg végkészülékei foglaltatnak.

Ujabb időben azon tapasztalatot tették, hogy minden hangnak az ideg egy külön végkészüléke felel meg. Görösövi kutatások szerint minden hangnak egy külön végkészülék felel meg. Eme végkészülékek a zongora billentyűi alakjában volnának elhelyezve, eme billentyűk mindegyike az agykéreg tekervényeinek bizonyos pontjaival állanak összeköttetésben. Midőn tehát valamely hangot adó test a levegő részecskéit rezgésbe hozza, ily hosszú uton halad, míg az agyban mint tulajdonképpen hang felfogatik. Eme utat a távirtda sodronyvezetőihez hasonlítják.

Hogy eme hosszú ut hibátlan fennállhasson, szükséges, hogy a fület is kellőleg gondozzuk, a levegő különböző ártalmas hatása ellen védjük, a különböző hőmérséki változások ellen, léghuzamoktól óvjuk, és ha legkisebb baj forogna fenn, ne mulasszuk el azonnal orvoshoz fordulni és a kellő utmutatásokat és tanácsokat azonnal igénybe venni.

Vingárd, 1895. nov. 4-en.

Vajna Izidor,
kórosvos.

Vegyes hírek.

— **Kinevezés.** A pénzügyminiszter Szaniszló Pál volt adóhivatali gyakornokot a nagyenyedi kir. adóhivatalhoz ideiglenes minőségű adótisztte nevezte ki.

— **Raschka János** kir. tanácsos, posta- és távirtda-igazgató e hó 10-én érkezett városunkba Szabó Elek igazgatósági titkár kíséretében, amikor is a helyi posta- és távirtda-hivatalt megvizsgálta: úgy a hivatalt, mint a kezelést a legnagyobb rendben találva, a tisztviselőknek fáradságos, odaadó és felelősségterhes munkájukért a legnagyobb elismerését és meglegedését nyilvánította; egyúttal megígérte, hogy — tekintve a napról-napra való forgalom-növekedést — a személyzetet szaporítani fogja.

— **Választás.** Nagyenyed város választókerületében a következő bizottsági tagok választották meg: Török Dániel, Török Bertalan, Vajna István, Lázár István, Ungerpék Miklós, Nagy Lajos, Bójtke Zsigmond, Székelyhid Viktor, Inceze Samu.

— **A szegény tanulókat segélyező kör** alapszabályai végleges megerősítést nyerén, f. hó 10-én tartotta alakuló gyűlést. Szilágyi Farkas, az együletnek régi, derék elnöke vezetése alatt, ki megnyitó beszédében az utjonan szervezett egyület szép számmal egybegyűlt tagjait üdvözölve, jelentést tett a tagsági aláírás igen kedvező eredményéről s az együleti vagyonról, azután kijelentette, hogy az elnöki tisztet nagy elfoglaltsága miatt tovább nem viheti; az új tisztikar és választmány tagjainak javaslatba hozására egy bizottságot kért fel, mely feladatát elvégezvén, megválasztottak: elnöké Török Bertalanné Brencsán Etelka, eddigi alelnök, alelnökké br. Bánffy Kázmér es. és kir. kamarás, titkárrá Hajdu Erzsébet polg. iskolai tanítónő, jegyző Kovács János, pénz-

tárnok Kövér János elemi iskolai igazgató, ellenőrré dr. Ebergényi Sándor, gondnokká Grohmann Károly. Választmányi tagok: báró Bánffy Kázmérné, dr. Bocz Józsefné, Cirner Józsefné, Dömök Erzsébet, Kovács Józsefné, Kovács Gyuláné, Makovicska Ottóné, Müller Mihályné, dr. Magyar Károlyné, Fogarasi Béláné, Fűzi Katinka, dr. Havas Gyuláné, Klimes Károlyné, dr. Mátyás Mihályné, Nagy Gyuláné, Szigethy Jánosné, Szilágyi Farkasné, Farkas Mária; Szilágyi Farkas, Kovács Gyula, dr. Havas Gyula, Lenk Lajos, Kiss Pál, Török Bertalan. A választmány gyorsan megkezdte működését s f. hó 15-én vallás- és nemzetiségi különbség nélkül a helybeli iskolák tanulói közül a legszegényebbek részére 300 frt értékű ruhát, csizmát rendelt meg. Ajánljuk közönségünk pártfogásába e jótékony együletet s minden emberbarát figyelmébe a lapunk más helyén olvasható felhívást.

— **Statisztika.** Az általános mezőgazdasági statisztika összeírása városunkban e hó 20—30-ig fog megtörténni. Az összeíró-bizottság tagjai: Dezső Miklós, Székelyhid Viktor, Gálfi János, Tarsoly Árpád, Székelyhid Ödön, Kovács Lajos, Telegdi István, Sándor Albert és Szócs István. Ezuttal is figyelmeztetjük a lakosságot, hogy a bevallásra kötelezett adatokat saját és országunk mezőgazdasága érdekében őszintén vallják be.

— **Kikeresztelkedés.** A napokban itt időzött állatsereglet felügyelője Schörner David folyó hó 15-én keresztelkedett ki az izraelita vallásból s római katolikussá lett. A szertartást ft. Deli Ödön házfőnök végezte. Keresztatya ifj. Vinkler János volt.

— **Köszönet.** Vármegyénk tört., régész- és természettudományi együletének választmánya azon alkalomból, hogy Nagy-Enyed városa 50 frtot szavazott meg a vármegye területén felállítandó emlékszobrok költségei fedezetére, a következő meleghangú köszönőiratot küldte a tanácsnak: „A tekintetes városi tanácsnak Nagyenyeden. Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyület választmánya, folyó hó 7-én tartott üléséből, mely köszönetét fejezi ki Nagyenyed r. t. város tekintetes polgármestere és képviselő-testületének a m. szentimrei és miriszlói emlékekre megszavazott 50 frt adományért. A hazafiai keblek ez áldozata bizonyítja, hogy az utódok méltók történelmi nagy elődeikhez. Gyulafehérvártt, 1895. november hó 9-én. A választmány nevében: Dr. Fodor József s. k. alelnök. Korodi Péter s. k. titkár.”

— **Önképző-kör.** A polgári leányiskola utjonan alakult önképző-köre, irodalmi, zenészi, ipar- és rajz-szakosztálya az illető tanítónők felügyelete alatt folyó hó 12-én választotta meg tisztviselőit. Önképzőköri elnök lett: Szilágyi Giza, jegyző: Sallak Lila, pénztárnok: Simon Erzsike, könyvtárnok: Kaba Anna. Irodalmi szakosztályban: elnök: Kovács Mariska, alelnök: Vég Erzsike, jegyző: Havas Irma. Zenészi szakosztály elnöke: Folyovits Annuska, alelnök: Magyar Jolán, jegyző: Dancs Ida. Ipar- és rajz-szakosztály elnöke: Tóth Irén, alelnök: Pánczél Erzsike, jegyző: Müller Ida. Mondanunk sem kell, hogy a választás nagy érdeklődést keltett leányaink között és a választottak mindenike majdnem egyhangulag nyerte el tisztjét. (sz.)

— **Az ev. ref. tanítóképző-intézet ifjusága** december 7-én műsoros estélyt rendez. A meghívók közelebről szétküldtetnek. Amint tudjuk, ez az első eset, hogy a képezdei ifjuság önálló mulatságot rendez. Örömmel vesszük tudomást róla és melegen ajánljuk a közönség szíves figyelmébe. A műsor sok érdekeset fog nyújtani, az előadás

tiszta jövedelméből pedig egy harmoniumot szándékoznak beszerezni. Reméljük, hogy közönségünk, amely minden alkalommal megmutatta szives jó indulatát, most is meleg pártfogásban fogja részesíteni derék ifjainkat.

— **Figyelmeztetés.** Nagy-Enyed város képviselő-testülete által a „bérkocsi-üzlet“ és „társaskocsi-ipar“ gyakorlásáról alkotott szabályrendelete a nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi miniszter által 63,574—VI. szám alatt jóváhagyatván, erről az érdekeltek azzal értesítettek, hogy nevezett szabályrendelet a városi levéltárban a hivatalos órák alatt bárki által betekinthező.

— **Öngyilkosság.** Nagyenyed város határán, a Varró-féle berekben, egy arra járó napszámos folyó hó 9-én egy pórias ruházatu egyént talált felakasztva. A napszámos a rendőrségnél azonnal jelentést tett, ahonnan a bizottság a tett színhelyére ment ki s jegyzőkönyvet vettek fel az esetről. Az illető zsebeiben egy igazolványi jegyet találtak, melyből kitént, hogy Hideg-Havas községben született s Vidrán Prekubnak hívják.

— **Filoxera.** Vármegyénk balázsfalvi járásához tartozó Nagy-Cserged és Szászpatak községek és a nagyenyedi járáshoz tartozó Tövis nagyközség szőlőiben a filoxera megállapítván, nevezett községek határait a földmivelésügyi m. kir. miniszter zár alá helyezte.

— **Érdekes korrajz** van sajtó alatt a „Brassói Lapok“ nyomdájában, melyet kilyéni Székely Gergely, a hős Kiss Sándor 1848—49. évi székely huszárezredes segéd-tisztje irt és Koós Ferencz kir. tanácsos rendezett sajtó alá. A mű 10—12 iven ily cím alatt: „Hetvenhárom évem itthon“ fog megjelenni és karácsonra szétküldetni. Ára 1 frt. Előjegyezhetni Koós Ferencznel. Brassó, malom-utca 12. szám.

— **A rákszerum hatása.** Több hónapjal ezelőtt megírtuk, hogy Richet és Héricourt híres párisi orvosok rákszerumot találtak fel, amelylyel több betegen kísérleteztek. Ötven betegen tettek kísérleteket az orvosok a sokat emlegetett szerummal és kísérleteik eredményéről a napokban Párisban tartott orvosegyesületi gyűlésen számoltak be. Megfigyeléseik szerint a szerumbefecskendezések a fájdalmat gyorsan és a legtöbb esetben oly mértékben enyhítették, hogy a daganat kisebbedett, a fájdalom alábbhagyott és az általános érzés annyira javult, hogy több olyan beteg, akiről már az orvosok egyébként egészen lemondtak, még három-négy hónapig nagyobb fájdalom érzése nélkül elélt. A befecskendezések nem járnak fájdalommal és a betegnél nem idéznek elő zavarokat. A két orvos mindebből azt a következtetést vonja le, hogy az orvosok nem tudja ugyan még a beteget egészen meggyógyítani, de a betegre oly jó hatást gyakorol, mint eddig egy ilyen szerum sem.

— **74 év története.** Gyulán — mint onnan jelentik — meghalt egy takarékpénztári szerényfizetési napibiztos. Csak dióhéjban mondjuk el élettörténetét, melyből olvasóink látni fogják, hogy egy regényhősnek sem lehet érdekesebb élettörténete. Kiss Antal gazdatiszt volt, nagybátyja Kiss Ernő mutatta be a bécsi Burgban s István nádor testőrségénél parancsnok. 1848-ban hazajön s bátyja ezredénél őrnagy, aki tizenöt csatában vett részt, végig harcolja a krími hádjáratot s az 50-es évek derekán a Kossuth-féle proklamációkat terjeszti. Ezért halálra kérésik, de menekül s Londonban a lord major

lovásza lesz. 1859-ben hazajön, de kereset alá vonják 1854. évi konspirációiért s újra halálra ítélik, melyet udvari összeköttetései 12 évi várfogságra szelidítenek, ezt Olmützben tölti, melyből csak két évet töltött ki, mert bátyja János csak úgy fogadja el az adminisztrátorságot, ha öcsöce kiszabadul. Azóta Gyulán élt nagy tekintélyben. Teme-tése nagy részvét mellett folyt le.

— **Rendkívüli sikert** ért el az osztály-sorsjáték irtézménye Magyarországon. Ma, midőn az első osztály huzása be van fejezve és már a nyereményeket is kifizették, ezt a tényt nagy meglepéssel konstatálhatjuk, mert ily módon az osztály-sorsjáték nálunk is az első lépés a kislutri eltörlése irányában. A magyar osztály-sorsjáték nagy sikere főleg abban áll, hogy a társadalom összes rétegei résztvettek benne és büszkeséggel konstatálhatjuk, hogy a magyar osztály-sorsjegyeket az egész világon legkedvezőbben fogadták. Valósággal érthetetlen ebben a tekintetben az osztrák kormány eljárása, midőn nem engedi meg, hogy a magyar osztály-sorsjegyek Ausztriában magában is elárussítsanak. Magyarország sokkal előzenyebb s jól emlékezünk arra, hogy még csak rövid idő előtt is mindenféle árulták nálunk a lengbergi kiállítás sorsjegyeit. Remélhető, hogy a magyar kormánynak sikerülni fog, hogy itt is helyre állítsa a paritást, annál is inkább, mert az új osztrák pénzügyminiszter, Bilinski lovag, október 24-én tartott expozéjában bejelentette hajlandóságát a kislutri eltörlésére. Egyébként Ausztria engedélye a magyar osztály-sorsjáték vezetőségének érdekében nem áll, mert az osztály-sorsjegyek kelendősége, a haza határain belül is, valóban példátlan. Ezért ajánlatos, hogy mindazok, akik sorsjegyeket vásárolni akarnak, ezt minél előbb megtegyék, nehogy oly kellemetlenségeknek legyenek kitéve, mint az első osztály huzása előtt, midőn a utolsó napokban annyi megrendelés érkezett Heintze Károly budapesti főelárúsítóhoz, hogy a megrendelők jelentékeny része már nem kaphatott sorsjegyet. A második osztálynál előreláthatólag még sokkal nagyobb lesz a vásárlókedv, mert a nyereménykilátások itt még hasonlíthatatlanul nagyobbak. Ugyanis a sorsjátékban résztvevő sorsjegyek száma 10,000 darabbal kevesebbedett, míg a nyeremények száma több mint kétszerannyira növekedett. Ehhez járul még a nyeremények mesés nagysága a második osztályban. Lesz ugyanis egy 600,000 korona összegű külön díj, továbbá 5 főnyeremény 400,000—50,000 korona összegben, úgy, hogy egy sorsjegyre esetleg 1 millió koronát lehet nyerni. Könnyen érthető tehát az az óriási érdeklődés, melyet a közönség tanusít e második osztály iránt, melynek huzása már december 6—14-ikén lesz. — A sorsjáték vezetősége figyelmeztet bennünket arra, hogy az I. osztály sorsjegyek tulajdonosainak ajánljuk a II. osztály sorsjegyeknek mielőbbi beszerzését, ami legkönynyebben úgy történik, hogy az illetők az I. osztály sorsjegyet beküldik, mire az igazgatóság postán, utánvétellel megküldi a II. osztály sorsjegyet. Miután az I. osztály sorsjegyeket teljesen elárusították, a II. osztályra vonatkozó megújításra oly nagymérvű tolongás várható, hogy minden I. osztály sorsjegy tulajdonosának legmelegebben ajánlhatjuk, hogy minél előbb intézkedjék a II. osztály sorsjegyének megszerzése iránt.

— **Automatikus postatakarékpénztári bélyeg.** A kisebb összegek megtaka-

ritására alkotott bélyeg-jegyek és bélyeg-kártyák a postatakarékpénztári forgalomban igen nehézkes takarékosági eszközöknek bizonyultak. A kártyák eladására alig akarnak a tőzsde-tulajdonosok vállalkozni, mivel a haszon minimális, a vele járó bajlódás pedig mégis nagy; az ellenőrzés sokszor alig vihető keresztül és a bélyeg-jegyek egyszeri használat után tönkre mennek, mivel a kártyákról, melyekre felragasztattak, nehezen távolíthatók el. Egy steglitz takarékpénztár azonban igen ügyes módját eszelte ki annak, hogy miként lehetne mindeme hátrányokat egy előnyösebb rendszerrel megszüntetni. A szabadalmazott terv a következő: A kártya két összeragasztott lapból áll, amelyek közé a bélyeget egyszerűen becsusztatjuk, de föl nem ragasztjuk. A kártya és a bélyeg folyószámozva van, úgy, hogy az ellenőrzés önmagától végezhető. A posta-takarékpénztárnál egyszerűen kivesszik a bélyeget és az illető betevő javára írják, a kártyát pedig ismét visszaadják. A betevő tehát egy kártyát számtalanszor használhat, a posta pedig az átvett bélyegeket ismét akadály nélkül adhatja tovább. Ez eljárással nyer a betevő és nyer az intézményt kezelő állam is. A feltalálók most tárgyalnak a német kormánnyal, amely a tervezetet minden valószínűség szerint magáévá teszi.

Ezredéves kiállítás.

Állandó virágoskert a kiállítás korzóján. Az ezredéves kiállítás korzóján a kiállítás tartama alatt állandó eleven műkertészeti- és virág-kiállítás lesz. Az igazgatóság felkérésére ugyanis több első rendű hazai mű-kertészünk a korzót felosztotta maga között, mindegyik egy-egy részen tavaszi és nyári virágokat fog tenyészteni az idény egész tartama alatt, úgy, hogy a korzónak ama részei, melyek nem a közlekedésnek vannak szánva, a legragyogóbb virágpompában fognak diszteni a kiállítás egész tartama alatt.

Legolcsóbb ellátás a kiállítás alatt.

Hogy a kiállítás megtekintése és tanulmányozása a legszegényebb néposztály számára is lehetővé tétessék, a kiállítás igazgatósága oly barakkok építését vette tervbe, melyekben a szegény földmives és munkás népnek 10 krért tisztességes éjjeli szállás lesz biztosítva, főleg tömeges kirándulások alkalmával. E mellett gondoskodik az igazgatóság arról is, hogy az ily kirándulók a kiállítás területén olcsó és izletes ebédet kapjanak (három tál ételt 40 krért). A kombinációk ma úgy állanak, hogy egy szegedi munkásnak a kiállításra való felutazása, két napig itt való időzése és teljes ellátása 3 forintból kikerülne. Ily irányban a kiállítás igazgatósága rendszeres programot állapít meg, s ez alapon az ország minden községében mozgalmat fog indítani a kiállítás tömeges látogatása érdekében.

A kiállítás építkezései a befejezéshez közelednek. Nemcsak az épületek készültek el idejében, — most már az összes csarnokok és pavillonok, az állandók épp úgy, mint az ideiglenes épületek földel alatt vannak — hanem a díszítési, szobrászati és festészeti munkálatok is mind a kellő időben a legnagyobb pontossággal készülnek el.

Apróságok.

Magyarzat.

— Nem értem barátom, hogy engem még a legjobb ismerőseim sem akarnak látni.

— Nem csoda, hiszen fulig érnek adóságaidd.

Talány.

Minden nő egy talányt képez. Csak az a baj, hogy a férjek rendszerint — esküvő után fejtik meg azt.

Belépődij a kiállításon.

A belépő díjakat a kiállításra nézve már megállapították. E szerint hétköznapon 50 kr., vasárnapon 30 kr., és estére, a kiállítás bezárása után 20 kr., lesz a belépő díj.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadó: CIRNER J. JÓZSEF.

Ifj. Cirner József könyvnyomdája. Nagy-Enyeden.

Bálselyemszöveteket 35 krtól

14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes, Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, csikos, kockázott, mintázottak, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szín és mintázatban stb.) postabér és vámmentesen házhöz szállítva mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (es. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 krosbélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (4)

3573—895. tkvi.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróóság mint tekkönyvi hatóság által közhírré tétetik, hogy a kir. kincstárnak Bács Mihaila elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 126 frt 37 kr tőke, ennek esedékes 6% kamatai, 6 frt 99 kr eddigi, 1 frt 65 kr eszményi bélyeg, 5 frt 50 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Bács Mihailának a felsőújvári I. R. 50. sz. tjkvben A + 1—3. r. sz. a. ingatlanaira 440 frt megállapított kikiáltási árban elrendeltetett.

Az árverés 1895. évi december hó 4-ik napján délelőtt 9 órakor Felső-Ujvár községben fog megtartatni.

Arverezni szándékozők, végrehajtató kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni. Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre váltá után 3 egyenlő részletben, 15, 30, 60 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6% kamatokkal együtt, a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. jbiróság mint tkvi hatóságnál tekinthetők meg.

A kir. járásbíróóság, mint tekkönyvi hatóság. Nagy-Enyeden, 1895. jul. hó 31-én.

A kir. jbiró szabadságon.

Vincent,
aljbíró.

3350—895. tkvi.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróóság mint tekkönyvi hatóság által közhírré tétetik, hogy dr. Jeney Elek ügyvédnek Trik Mihaila elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 31 frt 85 kr tőke, ennek 1894. évi július hó 25-ik napjától járó 6% kamatai, 13 frt 40 kr végrehajtási már megállapított, valamint jelenlegi 7 frt 80 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Trik Mihailának a felgyógyi 703 sz. tjkvben A + 32/1., 4784., 4785., 4786., 5042., 5043., 296/1., 296/2. hr. sz. alatti ingatlanaira 356 frt megállapított kikiáltási árban elrendeltetett.

Az árverés 1895. december hó 4-ik napján délelőtt 10 órakor Felgyógy községben fog megtartatni.

Arverezni szándékozők, végrehajtató kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre váltá után 2 egyenlő részletben, 30, 60 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbíróóság mint tekkönyvi hatóságnál és Felgyógy község előljáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíróóság mint tekkönyvi hatóság. Nagy-Enyeden, 1895. június 19-én.

A kir. jbiró szabadságon.

Vincent,
aljbíró.

3588—895. tkv.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróóság mint tekkönyvi hatóság által közhírré tétetik, hogy Rajka Annának Nikulás Nikuláj elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 18 frt 50 kr tőke, jelenlegi 5 frt 65 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Nikulás Nikulájnak a csákyai 336. sz. tjkvben A + 1., 3., 4., 7. és 15. rsz. a. felvett ingatlanaira 314 frt megállapított kikiáltási árban elrendeltetett.

Az árverés 1895. évi december hó 3-ik napján délelőtt 10 órakor Csáky községben fog megtartatni.

Arverezni szándékozők, végrehajtató kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre váltá után 3 egyenlő részletben, 15, 30, 60 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától 6% kamatokkal együtt, a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbíróóság mint tekkönyvi hatóságnál és Csáky község előljáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíróóság, mint tekkönyvi hatóság. Nagy-Enyeden, 1895. július 31.

A kir. jbiró távollétében

Vincent,
aljbíró.

3867—895. tkvi.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróóság mint tkvi hatóság által közhírré tétetik, hogy Weisz Márkusnak Seprényi János és neje Csekő Anna elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 100 frt tőke, ennek 1894. évi június hó 15-ik napjától járó 6% kamatai, 18 frt 10 kr már megállapított, valamint jelenlegi 8 frt 85 kr és a még felmerülő költségek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Seprényi János s neje Csekő Annának a nagyenyedi 1052. sz. tjkvben A + 1. r. 1385., 1386. hrsz. a. felvett közös ingatlanaira 1009 frt megállapított kikiáltási árban elrendeltetett.

Az árverés 1895. évi december hó 9-ik napján délelőtt 10 órakor a bíróság tekkönyvi irodájában fog megtartatni.

Arverezni szándékozők, végrehajtató kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre váltá után 3 egyenlő részletben, 15, 30, 45 nap alatt, minden vételári részlet után az árverés napjától 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. jbiróság mint tekkönyvi hatóságnál és a városi tanácsnál tekinthetők meg.

A kir. jbiróság mint tkvi hatóság. Nagyenyeden, 1895. július. 31-én

Csernátóni Vajda Péter,
kir. járásbíró.

2076—95. kj.

Árverési hirdetmény.

Alulírt előljáróság ezennel közhírré teszi, hogy M.-Ujvár nagyközség tulajdonát képező piaci vásárvám szedési joga 1896. évi január hó 1-én kezdődőleg egymásután következő 3 (három) évre f. 1895. évi november hó 28-án d. u. 3 órakor a községi irodában tartandó nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek bérbe fog adatni. Írásbeli zárt ajánlatok megfelelő bánatpénz csatolásával az árverés megkezdéséig szintén elfogadhatnak.

A kikiáltási ár egy évre 3161 frt, mely összegnek 10% árverést szándékozők által az árverés megkezdése előtt leteendő.

A részletes árverési feltételek a hivatalos órák alatt a községi irodában megtekinthetők.

A községi előljáróság.

Maros-Ujvárt, 1895. nov. hó 5-én.

Pásztor Gyula, Boér János,
k. biró. 1—1 k. jegyző.

Tudatni kívánom a n. é. közönséggel, hogy marosújvári telepemen

6000 darab

2 éves, erős alma-, szilva-, meggy- és galagonyamagoncz jutányos áron eladó.

Továbbá mindennemű gyümölcsfa, valamint **disz-fák** és **bokrok** szintén kaphatók.

Megrendeléseket pontosan és azonnal teljesítek.

A n. é. közönség szives megrendelését kérve vagyok

kiváló tisztelettel
Geisler Ágoston,
műkertész.

1—1

Mindenütt jó, de legjobb otthon — vásárolni!

pláne ékszereket és órákat,

MARKOVITS LAJOS

óra- és ékszerüzletében

Nagy-Enyeden az új leányiskola épületében:

1-ször: mert látja, hogy **mit vásárol**;

2-ször: biztos benne, hogy **nem lesz megcsalva**, mert én minden nálam vásárolt ékszerek és órákért **jótállást** vállalok;

3-ször: mert nem kell **portót** és egyéb költségeket fizetnie;

4-szer: mert nálam **olcsóbban** vásárolhat, **mint bárhol**, pedig a mai szűk világban ez a fő . . . . .

Nagy készlet van raktáron folytonosan a legdivatosabb arany és ezüst ékszerekből; fali és inga órák, férfi- és női zsebórák arany, ezüst, acél és nickel tokban; China-ezüst evőeszközök és dísztárgyakból, valamint szemüvegek és csipetűkből.

Igen alkalmas tárgyak **karácsonyi és ujévi**, valamint egyéb alkalmi **ajándékoknak**.

I. minőségű **ébresztő órák** 2 frt 50 kr és feljebb.

Óra- és ékszer-javításokat a legjobb kivitelben és jutányos árban vállalom el.

Folytonos törekvésem a nagyérdemű közönség nagybecsű pártfogását kiérdemelni.

Gyakori látogatást kér tisztelettel

MARKOVITS LAJOS,
órák és ékszerész.

1—6

Hirdetmény.

A nagyenyedi ev. ref. és luth. testvér-egyházak közös tulajdonát képező **Hank-féle** (vár 5. sz. a.), **Sárpataki-féle** (vár 10. sz. a.) és **Lukács-féle** (vár 15. sz. a.) házas telkeknek 1896. évi április hó 24-től kezdődő 3 évre leendő bérbeadása iránt **1895. évi december hó 2-án délután 3 órakor az ev. ref. kántortanítói lakáson nyilvános árverés fog tartatni.**

Árverezők tartoznak a Hank-féle házáért 171 frt 15 kr., a Sárpataki-féle házáért 169 frt és a Lukács-féle házáért 315 frt kikiáltási bérösszegnek 10%-át az árverezés megkezdése előtt a kiküldött bizottság kezéhez letenni. Zárt írásbeli ajánlatok is elfogadhatnak.

Nagy-Enyed, 1895. november 11.

Benedek Gábor,
egyh. pénztáros.

2-1

Eladó ház.

Nagy-Enyeden, a Várszeg-utczában, a 27. számú

házas telek

előnyös feltételek mellett szabad kézből eladó; értekezhetni a tulajdonossal.

Főnyeremény esetleg
500.000
márka.

Szerencse-jelentés!

A nyereményekért
az állam
kezeskedik.

Meghívás a Hamburg állam által biztosított nagy pénzsorsolás **nyeremény-esélyeire** való részvételre, melyben

10 millió 98,720 márkát

mulhatlanul nyerni kell.

Ez előnyös pénz-sorsolás nyereményei, melyben tervszerűen csak 112,000 sorsjegy foglaltatik, a következők:

A legnagyobb nyeremény esetleg 500,000 márka.

Főnyeremény	300,000 márka	56 nyeremény á	5000 márka
1 nyeremény á	200,000 "	106 "	3000 "
1 "	100,000 "	226 "	2000 "
2 "	75,000 "	822 "	1000 "
1 "	70,000 "	1325 "	400 "
1 "	65,000 "	20 "	300 "
1 "	60,000 "	132 "	200 és 140 "
1 "	55,000 "	38050 "	155 "
2 "	50,000 "	7990 "	134,100,98 "
1 "	40,000 "	7448 "	69, 42 és 20 "
3 "	20,000 "		
21 "	10,000 "		

összesen: **56,200** nyeremény,

mely rövid néhány hónap alatt, 7 osztályban biztosan eldől.

Az első osztályú főnyeremény 50,000 márka, mely a második osztályban 55,000 márka, a harmadikban 60,000, a negyedikben 65,000, az ötödikben 70,000, a hatodikban 75,000, a hetedikben 200,000 márkára növekszik és így a 300,000 márkás főnyereménnyel 500,000 márka lehet.

Ezen első nyeremény-sorsolásra, mely hivatalosan van megállapítva:

egy egész eredeti sorsjegy ára csak 3 frt 50 kr,
egy fél " " " " 1 " 75 "
egy negyed " " " " " " 90 "

A megtörtént húzás után minden résztvevőnek felszólítás nélkül nyomban megküldöm a hivatalos sorsolási jegyzéket.

Sorsolási tervet az államczimmerrel ellátva, melyből a betétek és a nyereményfelosztások mind a hét osztályra megtudhatók, előre küldök díjtalanul.

A nyereménypénzek kifizetése és szétküldése közvetlenül tőlem történik az érdekeltekhez, pontosan és szigorú titoktartás mellett.

Megrendelések postautalvánnyal vagy levélben kéretnek.

Megbízásokkal a küszöbön álló pénz-sorshuzásra tehát azonnal, de legkésőbb folyó évi november hó 21-ig ki-ki bizalommal forduljon:

HECKSCHER JÓZSEF, Bank- és pénzváltó üzletehez, **Hamburgban.**

Dézma-kárpótlásért

bejelentéseket elvállal, leszámítol és előlegeket ad legkedvezőbb feltételek mellett

az „Erdélyi Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság“

(Kolozsvár, Belközép-utca 2. szám.)

Részletes feltételek iránt ugy a bank, valamint a bank jogtanácsosa:

Deáky Albert

ügyvéd (Kolozsvár, Bel-magyarutca 44. szám) felvilágosítással szolgál.

Hirdetmény.

A magyar osztálysorsjáték második osztályának húzása december 6-án kezdődik és december 14-éig tart.

Az első osztályban ki nem húzott osztálysorsjegyeknek ezen húzáshoz szükséges megújítása, minden további jogok elvesztésének terhe mellett, november 26-ig eszközlendő és pedig kizárólag a sorsjegyeken jelzett elárusítónál.

Teljes sorsjegyek, melyek az első osztályban nem nyertek, a második húzásban résztvesznek a nélkül, hogy **ezek** megújításának szüksége fenforogna.

Vételsorsjegyek — amíg a készlet tart — és pedig: egy egész sorsjegy 80 koronáért egy tized sorsjegy 8 koronáért és egy huszad sorsjegy 4 koronáért az ismert elárusítóknál kaphatók, akik egyszersmind mindennemű felvilágosítással szolgálnak. Megrendelésekkel kérjük ezekhez (nem hozzánk) fordulni.

Budapest, 1895. november 1-én.

Magyar Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Egy millió

1.000.000 korona nyerhető a legszerencsésebb esetben

az

államilag jóváhagyott

magyar

osztálysorsjátékon,

melynek

nagy nyereményhúzása

1895. december 6 — 14-ig ejtetik meg.

Vétel-sorsjegyek:

1 egész . . . . 40 frt | 1 tized . . . . 4 frt
1 fél. . . . . 20 „ | 1 huszad . . . . 2 „

Biztonság okáért kérem a sorsjegyek küldését ajánlott levélben kérni. Az ajánlott levél portója fejében 15 kr. nyereményjegyzékért 10 kr. összesen 25 kr. fizetendő.

Ajánlja és szétküldi postautalvány ellenében vagy utánvétellel is.

Nyeremények:

1 jutalom	á	600000	korona	=	600000	korona
1 nyeremény	á	400000	„	=	400000	„
1 „	á	200000	„	=	200000	„
1 „	á	100000	„	=	100000	„
1 „	á	50000	„	=	50000	„
2 „	á	20000	„	=	40000	„
2 „	á	15000	„	=	30000	„
4 „	á	10000	„	=	40000	„
10 „	á	8000	„	=	80000	„
27 „	á	6000	„	=	162000	„
100 „	á	2000	„	=	200000	„
200 „	á	1000	„	=	200000	„
1150 „	á	200	„	=	230000	„
20000 „	á	100	„	=	2000000	„
21499	nyeremény			=	4332000	korona

Heintze Károly,

fő-elárusító Budapest, Szervita-tér 3. szám.

Sürgönczim: Lottoheintze Budapest.

Hogy a tisztelt közönség különböző számú több sorsjegy birtokában nagyobb nyereménykilátásokhoz jusson, — öt vagy ennél **több** sorsjegy bevásárlásánál a **sorsjegyeket egymástól teljesen eltérő számokat** állítok össze tetszés szerinti egész, fél, tized és huszad sorsjegyekből a fenti árakon.